

Ювілеї

ДО 65-ТИ РІЧЧЯ ЛІСОВОГО ВОЛОДИМИРА МИКОЛАЙОВИЧА

Володимир Миколайович Лісовий народився 2 жовтня 1956 р. в м. Харкові в родині службовців Лісового Миколи Івановича та Красильнікової Анни Яківни. Серед представників його родини багато лікарів та військових (від козацьких отаманів, «лісовиків», «білих», «червоних» та радянських офіцерів до царських генералів і Героя Радянського Союзу), священники, землероби, ремісники, інженери і навіть голова Дворянського зібрання. Навички ремісництва, що малися в родині Лісових, мабуть є спадковими та передалися Володимирі Миколайовичу, який також присвятив усе своє життя віртуозному ремеслу – хірургії.

Навчався Володимир Лісовий у різних середніх навчальних закладах м. Харкова, у т.ч. у фізико-математичній школі, паралельно 7 років студіював на скрипці. При цьому для активного юнака й вулиця не була чимось невідомим. У 1973 р. став студентом лікувального факультету Харківського медичного інституту. У 1979 р. закінчив інститут з відзнакою та за рекомендацією Вченої ради був зарахований до клінічної ординатури по кафедрі урології. Одночасно у 1979 та 1980 рр. очолював молодіжну студентську організацію ХМІ, що стало для нього, майбутнього вченого, педагога, організатора науки, справжньою життєвою школою.

Інтерес Володимира Миколайовича до наукової роботи проявився ще на першому курсі інституту. Його дослідження з біофізичних аспектів ультразвукової кардіографії було відзначено третьою премією на клінічній секції під головуванням академіка Л.Т. Малої, а на п'ятому курсі він опублікував свою

першу друковану роботу «Закрытые травмы почек». Слід зазначити, що і в подальшому підтримка Любові Трохимівні Малої – всесвітньо відомого кардіолога – не раз допомагала професійному становленню молодого талановитого медика, незважаючи на те, що його лікарською спеціальністю стала не кардіологія, а урологія.

З 1980 по 1982 рр. Володимир Миколайович проходив службу в Радянській Армії як молодший лікар артилерійської бригади, яка перебувала в Демократичній Республіці Афганістан, успішно займався лікуванням хворих на черевний тиф та інші інфекційні захворювання. Після цього його було призначено начальником медичної служби військово-будівельного загону. За кращу організацію роботи батальйонного медпункту він був відзначений почесною грамотою командувача округу. Сьогодні Володимир Миколайович – полковник медичної служби запасу.

У 1982 р. молодий лікар продовжив навчання в клінічній ординатурі на кафедрі урології Харківського медичного інституту, яку очолював його вчитель та наставник заслужений діяч науки, професор Володимир Іванович Шаповал. Спочатку Володимир Миколайович працював старшим лаборантом, а з 1984 по 1987 рр. був аспірантом кафедри. За цей час він проявив себе талановитим дослідником. У 1987 р. став лауреатом обласної молодіжної премії ім. О. Зубарева в галузі науки і техніки та отримав бронзову медаль ВДНГ СРСР «За досягнення у розвитку народного господарства» за цикл наукових робіт з променевої діагностики паренхіматозних органів. У цьому ж році його було зараховано на посаду асистента

кафедри урології Харківського медичного інституту, на якій він працював до 1992 р.

У 1988 р. молодий вчений захистив кандидатську дисертацію за темою «Значение количественного анализа транспорта тест-веществ в оценке функционального состояния почек при хроническом пиелонефрите», у цьому ж році став Лауреатом ВДНГ СРСР за комплекс розробок в області урорадіології та був нагороджений срібною медаллю.

Наприкінці 1992 р. В.М. Лісовий був направлений до цільової докторантури при Науково-дослідному інституті урології та нефрології МОЗ і АН України (м. Київ), де працював у відділі запальних захворювань (зав. проф. С.П. Пасечніков). У 1995 р. йому присвоєно наукове звання старшого наукового співробітника. З 1995 по 1996 рр. Володимир Миколайович працював провідним науковим співробітником Харківського інституту медичної радіології АМН України. У 1996 р. під керівництвом академіка НАН та НАМН України О.Ф. Возіанова та члена-кореспондента НАМН України, професора М.І. Пилипенка він завершив роботу над докторською дисертацією за темою «Оптимізація вибору та підвищення ефективності променевої діагностики захворювань нирок». У 1999 р. відбувся її офіційний захист. У 1997 р. В.М. Лісовому присвоєно звання професора.

З січня 1996 р. по теперішній час В.М. Лісовий – завідувач кафедри урології (сьогодні це кафедра урології, нефрології та андрології ім. А.Г. Подреза Харківського національного медичного університету), клінічною базою якої на той час був (і залишається на сьогодні) Нефроурологічний центр Харківської обласної клінічної лікарні (далі – ХОКЛ), заснований професором В.І. Шаповалом.

З перших місяців роботи на посаді завідувача кафедри займався розгалуженням та переоснащенням клінічної бази кафедри й підрозділів Нефроурологічного центру ХОКЛ. За згодою Міністерства охорони здоров'я України заснував проблемну наукову лабораторію з андрології та репродукції людини, під його керівництвом розроблена перша та на сьогодні єдина в Україні навчальна програма з курсу «Андрологія» для вищих медичних навчальних закладів.

У 2000 р. був призначений на посаду заступника головного лікаря ХОКЛ з урології та нефрології. На базі Нефроурологічного центру ХОКЛ у 2001 р. В.М. Лісовий організував самостійний заклад охорони здоров'я – Харківський обласний клінічний центр урології і нефрології (далі – Центр), став його директором та очолював його до 2019 р. У 2003 році за його ініціативи та підтримки колективу Постановою Кабінету Міністрів України, Центру було присвоєно ім'я професора Володимира Івановича Шаповала.

Свою стратегічну задачу Володимир Миколайович як керівник Центру бачив перш за все в розробці та запровадженні нових методів лікування, у використанні найсучаснішої апаратури та інструментарію. Сьогодні Центр – потужний високопрофесійний лікувальний заклад, що відповідає сучасним вимогам і щорічно надає висококваліфіковану медичну допомогу більше ніж 20 тисячам пацієнтів міста Харкова, Харківської області та інших регіонів, яким виконують понад 8 тисяч оперативних втручань на рік. Особисто В.М. Лісовий виконав понад 5 тис. оперативних втручань (таких як, трансплантація нирки, створення штучного сечового міхура, резекція єдиної нирки, радикальна простатоектомія та інші). У колективі Центру працює 12 професорів

і докторів наук, 24 кандидати медичних наук і доцентів, вісім заслужених лікарів, два заслужені працівники охорони здоров'я України. Оцінкою діяльності Центру стало його нагородження у 2002 р. Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

Неоціненним є внесок В.М. Лісового в розвиток нефроурологічної допомоги мешканцям Харкова та Харківської області. У 2003 р. він одним з перших у країні втілює методику постійного амбулаторного перитонеального діалізу. Розвинув та переоснастив службу гемодіалізу, ініціював і організував ендоеурологічну службу в Харківському регіоні. У 2006 р. ним було впроваджено методику родичевої трансплантації нирки, створено відділення трансплантації та 14.12.2006 особисто В.М. Лісовим виконано першу успішну родичеву трансплантацію нирки в Харківській області. А у 2009 р. в Лозівському районі Харківської області відкрито першу філію відділення гемодіалізу. Таким чином, за його ініціативи та безпосередньої участі створено найпотужнішу на теперішній час в Україні службу замісної терапії хворим на термінальну ниркову недостатність, яка може використовувати всі існуючі технології допомоги одночасно більше ніж 450 пацієнтам.

У науковій діяльності пріоритетну увагу Володимир Миколайович надає інтеграції в міжнародні наукові та освітні програми. Він проходив стажування в університетських клініках Італії, Фінляндії, Польщі, Чехії, Німеччини, Росії, США, є членом Європейської асоціації урологів (EAU), Європейської асоціації репродуктології та ембріології людини (ESHRE), Європейської асоціації урорадіології (ESUR), академіком Національної академії наук вищої освіти України. У 1996 р. за його ініціативи в Харкові вперше в Східній

Європі під егідою ВООЗ проведено курси підвищення кваліфікації Європейською асоціацією репродуктології та ембріології людини. У 2000 р. на конгресі Європейської асоціації урологів у Брюсселі проф. В.М. Лісового відзначено «Золотим знаком EAU», а в 2010 р. – нагороджено орденом Бельгійського королівського наукового товариства.

З 1999 р. керує проф. В.М. Лісовим клінікою офіційно залучається до Європейських досліджень з питань урології, андрології, репродуктології та нефрології.

Результати багаторічної науково-дослідної та навчально-педагогічної роботи Володимира Миколайовича знайшли відображення в понад 800 наукових публікаціях, 45 патентах на винаходи та 41 патенті на корисні моделі. Серед монографій – «Дослідження структурно-функціонального стану нирок за допомогою методів променевої діагностики», «Доброкачественная гиперплазия простаты и половая функция», «Диагностика и гормонотерапия рака предстательной железы», «Рак предстательной железы», «Хвороби нирок та вагітність», «Хірургія рака мочевого пузыря» та ін. На теперішній час під його керівництвом захищено 10 докторських та 23 кандидатські дисертації. У 2010 р. його було обрано членом-кореспондентом Національної академії медичних наук України.

Володимир Миколайович проводить велику громадську, педагогічну, лікарську та адміністративну роботу. Він виконував обов'язки головного уролога області (1998–2005) та головного уролога Міністерства охорони здоров'я України (2005–2007). Був у складі Ради з питань функціонування системи охорони здоров'я України при Кабінеті Міністрів України (2011–2013), членом колегії Міністерства охорони здоров'я

України, головою Експертної ради з медицини та фармації при Державній акредитаційній комісії МОН України з ліцензування та акредитації вищих навчальних закладів I–IV рівня підготовки фахівців (2013–2018), заступником голови Ради ректорів вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації Харківського регіону (2009–2019), помічником Народного депутату України (2001–2005), радником голови Харківської обласної державної адміністрації (2005–2010), членом Президії Вченої медичної ради Міністерства охорони здоров'я України (2007–2009) та віцепрезидентом Асоціації урологів України (2012–2021). Входив до складу колегії Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації. З 2006 по 2010 рр. був депутатом Харківської міської ради 5 скликання, головою постійної комісії міської ради з охорони здоров'я та соціального захисту. Сьогодні він – президент Асоціації урологів України (з вересня 2021 р.), співзасновник Харківського університетського консорціуму, заступник голови Харківського осередку асоціації урологів України, головний редактор двох наукових фахових журналів, почесний головний редактор двох наукових фахових журналів та член редколегій та редакційних рад 12 центральних фахових журналів, 5 вітчизняних та іноземних науково-практичних журналів, член Наукової ради з клінічної медицини при Президії НАМН України, член Експертної ради з питань проведення експертизи дисертаційних робіт МОН України з клінічної медицини (хірургічні хвороби), член секції медицини Комітету з державних премій України в галузі науки і техніки, керівник Навчально-наукового виробничого комплексу Харківського національного медичного університету «Урологія і нефрологія».

Володимир Миколайович – Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки 2010 р., експерт Фонду Ро-муальдо Дель Бьянко при ЮНЕСКО (м. Флоренція, Італійська Республіка), член Президії громадської організації «Толока» (м. Харків), паст-президент ротарі-клубу «Харків-сіті».

Але все ж таки основна трудова діяльність В.М. Лісового пов'язана з Харківським національним медичним університетом. У 2002 р. він виконував обов'язки декана та голови Ради І медичного факультету Харківського державного медичного університету, а у 2005 р. – першого проректора Харківського державного медичного університету.

У 2005 р. Володимир Миколайович Лісовий був обраний ректором одного з найстаріших вищих медичних навчальних закладів України – Харківського державного медичного університету, якому у 2007 р. було надано статус національного.

На посаді ректора В.М. Лісовий за майже 15 років вніс вагомий внесок у розвиток сучасної вищої медичної освіти. Саме завдяки його діяльності поширилась освітня та науково-практична діяльність університету. До структури Харківського національного медичного університету ввійшли Науково-дослідний інститут гігієни праці та професійних захворювань, Харківський центр серцево-судинної хірургії та Спеціалізована медико-санітарна частина № 12. Шляхом реорганізації двох останніх медичних закладів було створено Навчально-науковий медичний комплекс «Університетська клініка». Відкрито лікувально-навчально-науковий підрозділ «Стоматологічний університетський центр», засновано Українській інститут клінічної генетики та Науково-практичний центр доклінічних і клінічних досліджень, у результаті чого вперше з 50-х років минулого сторіччя з'явилася влас-

на університетська клінічна база на 200 ліжок та 10 тисяч поліклінічних відвідувань.

Результатом реорганізації педагогічного процесу стало відкриття трьох факультетів з підготовки іноземних студентів, Навчально-наукового інституту з підготовки іноземних громадян, Навчально-наукового інституту післядипломної освіти, Навчально-наукового інституту якості освіти, приєднання Медичного коледжу з підготовки медичних сестер. Університет розпочав підготовку фахівців за освітнім ступенем «бакалавр» за спеціальностями «Медсестринство», «Технології медичної діагностики та лікування», «Фізична реабілітація», «Соціальна робота»; за освітнім ступенем «магістр» за спеціальностями «Медсестринство», «Технології медичної діагностики та лікування», «Публічне управління та адміністрування», «Педагогіка вищої школи».

Харківський національний медичний університет став одним із лідерів серед навчальних закладів України з підготовки іноземних студентів: з 2005 р. питома вага іноземних студентів збільшилася з 15 до майже 45 відсотків загального контингенту студентів. Сьогодні в університеті навчаються понад 4 000 іноземних громадян з 78 країн світу.

Завдяки завзятості та авторитету Володимира Миколайовича в університеті було проведено ремонт будівель та споруд з використанням сучасних теплозберігаючих технологій, переоснащено аудиторний фонд найсучаснішим обладнанням, відкрито симуляційні класи; з метою безпечного перебування в корпусах та гуртожитках університету встановлено електронно-пропускну систему. Оновлено бібліотечний комплекс, у якому розташовано 3 абонементи, 2 читальні зали й 4 зали для самостійної підготовки на 350 робочих місць, оснащених сучасною технікою,

є 5 книгосховищ. Створено Репозитарій ХНМУ, який є електронним архівом інтелектуальних здобутків науковців, викладачів та співробітників університету один з найкращих серед медичних репозитаріїв країни.

Паралельно проводилась й активна міжнародна робота. Під керівництвом Володимира Миколайовича університет продовжив членство в Міжнародній асоціації університетів, був занесений до реєстру медичних університетів Всесвітньої організації охорони здоров'я, став співзасновником Українсько-німецької медичної асоціації та Української асоціації гендерної медицини.

Харківський національний медичний університет внесений до Всесвітньої бази даних – Каталогу «Директорія Авіценни», яка підтримується Університетом Копенгагену, Всесвітньою організацією охорони здоров'я та Всесвітньою федерацією медичної освіти. У рамках співпраці з Тегеранським університетом медичних наук ініційовано створення локального офісу USERN у Харкові на базі Харківського національного медичного університету. Університет отримав сертифікат на відповідність Держстандарту, який засвідчує, що ХНМУ впровадив та використовує систему управління якістю, яка відповідає вимогам всесвітньо визнаної Міжнародної організації зі стандартизації (ISO).

Запроваджена ще у 1996 р., вперше в сучасній історії ХНМУ, В.М. Лісовим робота запрошувати іноземних фахівців до університету задля підвищення професійного рівня та обміну досвідом продовжилась й на посаді ректора. Паралельно набула активного розвитку академічна мобільність викладачів, молодих учених і студентів. У рамках міжнародного партнерства на систематичній основі продовжується обмін

досвідом, реалізуються програми академічної мобільності, спільної участі в наукових дослідженнях і міжнародних проектах.

За досягнення в міжнародному співробітництві в охороні здоров'я у 2019 році Володимир Миколайович був нагороджений Прославою – відзнакою за професіоналізм і милосердя «Орден Святого Пантелеймона».

Під патронатом В.М. Лісового в університеті набув активного розвитку волонтерський рух, який сприяє громадянській соціалізації студентів, вихованню студентів справжніми громадянами, патріотами України. Волонтерська діяльність університетського студентства була високо оцінена громадськістю міста Харкова.

Задля вшанування пам'яті відомих учених-медиків Володимиром Миколайовичем було ініційовано встановлення меморіальних дощок таким особистостям, як Ю.Ю. Вороному, А.Г. Подрезу, В.І. Шаповалу та іншим діячам на будівлях, де вони жили та працювали. Паралельно ініційовано роботу з некропелеведення (сьогодні це догляд більше ніж за 70 могилами відомих вчених, професорів та співробітників університету), яка була підтримана кафедральними колективами та студентським самоврядуванням й продовжується понині.

З метою вирішення проблем факхового медичного забезпечення військових та постраждалих під час бойових дій у ХНМУ запроваджена та здійснюється підготовка лікарів, фельдшерів, санінструкторів з тактичної медицини для Збройних Сил України, Національної гвардії України, інших силових структур, що неодноразово відзначалося відзнаками Міністерства оборони України.

Багато уваги Володимир Миколайович приділяє історії університету, збереженню університетських традицій.

У ХНМУ працює народний музей історії, який має звання «Зразкового»; проводиться робота щодо випуску видань, присвячених випускникам університету, підрозділам та колективам кафедр університету. Серед них – «Видатні вихованці Харківської медичної вищої школи», «Скарбниця харківської медицини. Постаті», «Харківський національний медичний університет: 215-річчю Харківської вищої медичної школи присвячується», «Вірні клятві Гіппократа», шість випусків альманаху «Початок століття», засновником якого є В.М. Лісовий. Пам'яті трансплантолога Ю.Ю. Вороного присвячена книга, яка є першою і єдиною у світі його біографією. Ще багато інших видань вийшли за ініціативи цієї талановитої людини. Робота в цьому напрямку не закінчується, зараз до друку готуються ще два видання. На кафедрі судової медицини і медичного правознавства створено меморіальний музей, присвячений родині професорів Бокаріусів. Засновано Центр медичного краєзнавства.

З метою різнобічної освіти та виховання студентів університету за ініціативи В.М. Лісового створено «Галерею мистецтв», де експонуються роботи співробітників та студентів. Для участі в заходах університету регулярно запрошуються з виступами відомі як в Україні, так і за її межами виконавці симфонічної та оперної музики: лауреати міжнародних конкурсів, артисти Харківської обласної філармонії, музиканти Симфонічного оркестру Харківського національного академічного театру опери та балету, Молодіжного академічного симфонічного оркестру «Слобожанський» та інші. У 2018 р. за участі та підтримки Володимира Миколайовича на центральному вході в головний корпус університету створено скульптурну композицію, присвячену студентам Хар-

ківської вищої медичної школи всіх часів та народів.

Багато в чому саме завдяки управлінському таланту, науковій та творчій діяльності Володимира Миколайовича Харківський національний медичний університет став брендом міста Харкова, який відомий далеко за межами нашої країни.

У 2019 р. закінчився термін дії чергового контракту Володимира Миколайовича на посаді ректора. З особистих міркувань він прийняв рішення не брати участь у конкурсі на наступний термін та запропонував співробітникам університету підтримати для обрання на цю відповідальну посаду першого проректора з науково-педагогічної роботи професора В.А. Капустника.

На теперішній час (з другої половини 2019 р.) В.М. Лісовий – голова Вченої ради Харківського національного медичного університету, президент-медичний директор КНП ХОР «Обласний медичний клінічний центр урології і нефрології ім. В.І. Шаповала», завідувач кафедри урології, нефрології та андрології ім. А.Г. Подреза ХНМУ.

Багаторічна різнобічна діяльність В.М. Лісового відмічена на різних рівнях, а саме: орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня, він – повний кавалер ордена «За заслуги», його відзначено почесним званням «Заслужений

лікар України», Почесною грамотою Верховної Ради України; Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, Почесною відзнакою Харківської обласної ради «Слобожанська слава», Почесними грамотами Командуючого військовим округом, Національної академії медичних наук України, Міністерства охорони здоров'я України, Харківської облдержадміністрації, Харківської міської ради, грамотою Харківської обласної ради, багатьма відомчими, громадськими та церковними орденами і медалями. У 2001, 2002 та 2009 рр. його визнано лауреатом рейтингу «Харків'янин року». У 2012 р. він став лауреатом всеукраїнського конкурсу «Національна медична премія». У 2016 р. нагороджений Знаком пошани Національної академії медичних наук України. Відзначений як науковець України, що найбільш цитується, та отримав нагороду Web of Science Awards Ukraine 2018.

За значний внесок у розвиток міста Харкова та Харківської області В.М. Лісовому у 2012 р. присвоєно звання «Почесний громадянин міста Харкова», а у 2017 р. «Почесний громадянин Харківської області».

Ім'я Володимира Миколайовича Лісового по праву ввійшло не лише в історію медицини та харківської медичної школи, а й в історію м. Харкова та України.

Я.С. Белєвцова